

Pilotní projekt v rámci Dětského domova Most – dům na půl cesty

Popis současného stavu

V rámci Dětského domova Most je zřízeno zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále ZDVOP) „Mostáček“ s kapacitou 26 lůžek. ZDVOP plní funkci krizového zařízení, do kterého jsou umisťovány v souladu § 42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, dle § 971 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále NOZ) děti na dobu max. 3 – 6 měsíců. Tato doba může být v odůvodněných případech prodloužena max. na dobu dalších 3 – 6 měsíců (podle právního titulu umístění). Z důvodu přijatých legislativních a jiných opatření (omezení doby pobytu dětí v ZDVOP, podpora sociálních a jiných služeb pro ohrožené rodiny s dětmi aj. – viz níže „zdůvodnění potřeby“) dochází z dlouhodobého hlediska ke snižování potřeby ZDVOP v rámci celého Ústeckého kraje¹.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) v rámci transformace systému péče o ohrožené děti a rodiny realizuje řadu opatření směřujících k pomoci ohroženým rodinám a jejich dětem. Přijetím „velké“ novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a příslušných dalších předpisů (např. zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči..., NOZ aj.) byla podpořena či upravena zejména oblast náhradní rodinné péče (dále NRP) a také institucionální péče o děti. Např.:

- podpora pěstounské péče na přechodnou dobu
- podpora „dlouhodobé“ pěstounské péče zejména v oblasti jejich podpory – tzv. doprovázení
- podpora rozvoje příprav žadatelů zprostředkování NRP (tj. pěstounské péče a osvojení) aj.
- definování standardů kvality sociálně-právní ochrany při poskytování sociálně-právní ochrany i zařízeními pro děti vyžadující okamžitou pomoc

V rámci transformace tohoto systému MPSV realizovalo projekt „Systémová podpora procesů transformace systému o ohrožené děti a rodiny“ podpořilo řadu výstupů (nejen výše uvedených)² – např. standardizace orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD), vzdělávání pracovníků OSPOD, síťování služeb pro ohrožené rodiny s dětmi. V současné době je připraven navazující projekt „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí“. V rámci tohoto projektu budou nadále podporovány především stávající aktivity. Největší pozornost bude zaměřena na rozšiřování a rozvoj sítě služeb pro ohrožené rodiny s dětmi. Tzn., že bude podporována primární a sekundární prevence směřující k tomu, aby docházelo k odebrání dětí z biologických rodin v krajním případě. Jde zejména o:

- podporu sítě služeb na lokální úrovni (posílení kapacit orgánů sociálně-právní ochrany dětí v oblasti síťování služeb, metodické podpory síťování atd.

¹ Max. kapacita lůžek v ZDVOP byla v roce 2014, kdy v 11 zařízeních ZDVOP v Ústeckém kraji bylo celkem 198 lůžek. V současné době je tato kapacita 184 lůžek a využití celkové kapacity bylo kolem 80 % - údaj je z konce srpna 2015.

² Více o projektu a jeho výstupech je k dispozici na stránkách: <http://www.pravonadetstvi.cz/>

- vytvoření minimální sítě služeb pro ohrožené rodiny a děti na lokální úrovni (vytvoření a definování minimální sítě služeb v rámci ORP) – podpora preventivních služeb – ambulantních a terénních či pobytových (např. SVP, poradny pro rodinu, sociální služby – služby sociální prevence – např. sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, domy na půl cesty aj.)
- rozvoj a metodická podpora rodinných konferencí aj.

Odbor sociálních věcí KÚ ÚK koordinuje především rozvoj sociálních služeb na území kraje. K tomuto vytváří tzv. základní síť sociálních služeb, která je v pravidelných intervalech (6 měsíců) aktualizována.

Zdůvodnění potřeby

Ústecký kraj patří mezi nejvíce ohrožené regiony v ČR. Kromě zvýšeného výskytu sociálně nežádoucích jevů (nezaměstnanost, kriminalita) je v tomto regionu nejvíce dětí umístěných do školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy – jak v absolutním počtu, tak i v indexovém měřítku (tj. počet umístěných dětí na 10 tis. obyvatel)³. Zároveň v rámci aktualizované tzv. Gabalovy analýzy sociálně vyloučených lokalit v roce 2015⁴ došlo v Ústeckém kraji k navýšení jak počtu těchto lokalit (z 63 na 89), tak i zvýšení počtu osob žijících v těchto lokalitách z 22 tis. na cca 37 tis. obyvatel (tj. i zvýšení počtu ohrožených rodin s dětmi). Z výše uvedených důvodů je nutná zvýšená podpora preventivních aktivit všech úrovní (primární, sekundární i terciární).

Na konci roku 2014 bylo umístěno na základě soudního rozhodnutí celkem 1 227 dětí ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (mající trvalé bydliště v Ústeckém kraji). K tomu ještě dalších 127 dětí bylo do těchto zařízení umístěno na základě předběžného opatření soudu⁵.

V letech 2013 a 2014 odbor sociálních věcí KÚ zpracoval analýzu dětí opouštějící tato školská zařízení po dosažení zletilosti. Z celkového počtu 160 mladých dospělých jich 83 se vrátilo zpět do rodiny (51,8 %) a ze 77 mladých dospělých jich 25 zůstalo v dětském domově (dle § 2 odst. 6 zákona č.109/2002 Sb. – uzavřené smlouvy o pobytu v DD do ukončení studia). Ostatní pak odešli do azylových jiných zařízení (5 osob pak využilo domu na půl cesty) či někam jinam.

Kapacita dětských domovů v kraji je celkem 765 lůžek. Kapacita ZDVOP v kraji k dnešnímu dni činí 184 lůžek. Kapacita lůžek domu na půl cesty (dále DPC) v Ústeckém kraji je 12 lůžek (v rámci 2 zařízení – v Oseku u Teplic (4 lůžka) a Obrnicích u Mostu (8lůžek)).

³ Index dětí umístěných do institucionální péče Ústeckého kraje činil v roce 2014 14,9 dětí/10 tis. obyv. – což je dvojnásobek průměru v ČR

⁴ Analýza sociálně vyloučených lokalit a mapa je na stránkách: <http://www.esfcr.cz/07-13/oplzz/analiza-socialne-vyloucenych-lokalit-v-cr-1>

⁵ Dle statistik OSPOD Ústeckého kraje

Projektový záměr

Cílem projektu je zřízení pobytové sociální služby – domy na půl cesty⁶ s max. kapacitou 4 lůžek pro cílovou skupinu dětí z dětského domova či ZDVOP. Jedná se o prostory v rámci ZDVOP.

V rámci ZDVOP Mostáček bude snížena kapacita zařízení z 26 na 20 lůžek.

Oproti ostatním DPC je v tomto zařízení možná kontinuita – tj. plynulý přechod z dětského domova do tréninkového bytu (je součástí budovy) a následně pak do DPC. Zároveň probíhají jednání se zástupci města – možnost zajištění bydlení či praxe v rámci města (obecní byt v rámci připravovaného systému sociálního bydlení či tržní nájemné).

Komplexní přístup: Ve spolupráci s ÚP a městem bude dojednáno zařazení mladých dospělých do zaměstnání např. v rámci nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti – veřejně prospěšných prací (v rámci magistrátu či příspěvkových organizací města či kraje dle dosaženého vzdělání). Také se nabízí možnost profesní přípravy a praxe v rámci projektů připravovaných v rámci Operačního programu zaměstnanost (OP Z).

Dne: 15. 9. 2015

Zpracoval za OSV: Ing. Karel Giampaoli

⁶ Dle ust. § 58 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

Registrace sociálních služeb a zařazení do sítě soc. služeb ÚK je v kompetenci odboru sociálních služeb KÚ